

FRÁSÖGN

af 134. þingi Alþjóðáþingmannasambandsins (IPU) og tengdum fundum í Lusaka 19. –23. mars 2016.

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar IPU sóttu fundinn Ragnheiður Ríkharðsdóttir, formaður, Ásmundur Einar Daðason, varaformaður, og Birgitta Jónsdóttir auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar. Helstu mál á dagskrá voru hryðjuverkastarfsemi, málefni innflytjenda og nauðsyn þess að styrkja samstarf á heimsvísu gegn ógn við lýðræði og hvernig tryggja megi vernd gegn eyðileggingu og hnignun menningararfleifðar mannkyns. Jafnframt fór fram almenn umræða um lýðræði og ungt fólk. Þá fór fram utandagskrárumræða um þær 230 milljónir barna sem njóta ekki borgaralegra réttinda í heiminum í dag og hvernig leysa beri þetta uggvænlega mannúðarástand sem er eitt það alvarlegasta á 21. öldinni. Um 1200 þátttakendur sóttu þingið, þar af 634 þingmenn frá 125 ríkjum og 38 þingforsetar og varáþingforsetar.

Enn fremur fór fram árlegur kvennafundur 19. og 22. mars í tengslum við þingið. Umræðuefni fundarins var m.a. hryðjuverkastarfsemi og nauðsyn þess að styrkja alþjóðlegt samstarf í baráttunni gegni henni og til varnar lýðræði og réttindum einstaklingsins, með áherslu á þátttöku og eflingu kvenna í stjórnmálum. Ragnheiður Ríkharðsdóttir tók þátt í umræðum fundarins og hvatti þingmenn til að leggja áherslu á aukið kynjajafnrétti á öllum stigum samfélagsins. Þá lagði hún ríka áherslu á mátt menntunar og sagði hana lykil að samfélagslegum endurbótum. Hún áréttaði að drengir og stúlkur þyrftu að hafa jafnan aðgang að menntun og nauðsynlegt væri að innleiða þau réttindi í námsskrá ríkja heims. Birgitta Jónsdóttir tók einnig þátt í umræðum fundarins og lagði áherslu á mikilvægi þess að standa vörð um lýðræðið og nauðsynlegt væri að gera það með lagasetningu á heimsvísu. Hún vísaði jafnframt til ályktunar á grundvelli máls hennar gegn bandaríska ríkinu sem samþykkt var á ráðsfundi IPU í nóvember 2011. Mál Birgittu hefur verið til umfjöllunar hjá mannréttindanefnd IPU sem hefur m.a. fjallað um það út frá tjáningarfrelsi sem hornsteini lýðræðis.

Tólfplús-hópurinn, sem er samstarfsvettvangur vestrænna lýðræðisríkja, hittist að venju flesta morgna meðan á þinginu stóð. Formaður hópsins, Philippe Mahoux frá Belgíu, stýrði fundunum og lýsti því jafnframt yfir að hann byði sig ekki fram til áframhaldandi formennsku og kjósa þyrfti nýjan formann hópsins á haustþingi IPU í Genf í október nk. Fulltrúar Tólfplús-hópsins í framkvæmdastjórn kynntu helstu niðurstöður síðustu funda. Þá var rætt um boð rússnesku landsdeildarinnar um að halda haustþing IPU 2017 í Rússlandi. Nefndarmenn voru almennt neikvæðir gagnvart því boði í ljósi brota Rússa á samþykktum varðandi Úkraínu. Málið verður rætt nánar á næsta haustþingi IPU og tekin ákvörðun um boðið. Þá var vakin athygli Tólfplús-hópsins á því að 19 sendinefndir á þinginu væru eingöngu skipaðar karlmönnum og þar á meðal væru þó nokkrar þeirra úr hópi Tólfplús-ríkja. Voru nefndarmenn sammála um að aðildarríkin þyrftu að gæta að kynjajafnvægi í störfum þingsins og horfa skyldi í auknu mæli til samþykktar IPU frá 1996 þar sem lögð er áhersla á mikilvægi þess að landsdeildir séu skipaðar fulltrúum beggja kynja og refsing lögð við ef landsdeild sendir þrisvar í röð sendinefnd skipaða eingöngu körlum eða konum. Jafnframt skipulagði Tólfplús-hópurinn hliðarviðburð um netvæðingu þjóðþinga og tók Birgitta Jónsdóttir þátt í umræðum. Hún lagði m.a. áherslu á mikilvægi þess að friðhelgi einkalífsins í hinum stafræna heimi yrði að njóta sömu lagalegu verndar og í raunheimi, það væri grundvöllur lýðræðis. Þá vísaði hún til ályktunar um lýðræðið á stafrænum tímum – ógnir gagnvart friðhelgi einkalífsins og einstaklingsfrelsi sem samþykkt var á haustþingi IPU 2015 og hún var höfundur að. Þar eru þjóðþing m.a. hvött til þess að endurskoða löggjöf sína svo koma megi í veg fyrir söfnun, greiningu og varðveislu persónulegra upplýsinga án upplýsts samþykkis viðkomandi einstaklinga eða gilds dómsúrskurðar.

Fimm tillögur að neyðarályktun voru lagðar fram við upphaf þingsins. Fyrir valinu varð tillaga að ályktun um þær 230 milljónir barna sem eru ríkisfangslaus í heiminum í dag og hvernig

leysa beri þetta uggvænlega mannúðarástand sem er eitt það alvarlegasta á 21. öldinni. Ályktun þingsins hafði það að markmiði að virkja þjóðþing og alþjóðastofnanir til að tryggja vernd og stuðning við áætlaðan fjölda barna undir fimm ára aldri sem er ríkisfangslaus í heiminum. Lögð var áhersla á nauðsyn þess að þjóðþing þrýstu á ríkisstjórnir sínar að hefja tafarlaust aðgerðir sem upplýstu foreldra um mikilvægi þess að skrá börn sín við fæðingu og opna fyrir skráningu barna án tillits til þjóðernis, kynþáttar, trúarbragða eða stöðu innan samfélagsins. Birgitta Jónsdóttir var annar tveggja fulltrúa Tólfplús-hópsins í undirbúningsnefnd sem vann að texta ályktunarinnar út frá fyrstu drögum sem lögð voru fram af landsdeildum Frakklands og Úrúgvæ. Undirbúningsnefndin fundaði um ályktunina og vann lokadrög sem lögð voru fyrir þingið til samþykktar. Ályktun þingsins endurspeglar mállefni umræðunnar og var hún samþykkt einróma.

Almenn umræða fór fram um pólitískt, efnahagslegt og félagslegt ástand í heiminum og beindi sjónum sínum að mikilvægi stjórnmálaþátttöku ungs fólks í lýðræðisríkjum og hvernig mætti virkja þátt þeirra enn frekar. Ásmundur Einar Daðason og Birgitta Jónsdóttir tóku þátt í umræðunum fyrir hönd Íslandsdeildar. Ásmundur sagði í ræðu sinni að til að auka áhuga ungs fólks á stjórnmálum þyrfti að gera breytingar á uppbyggingu og umhverfi þeirra. Tækniþróun og internetið hefði gríðarleg áhrif í stjórnmálum í dag og ungt fólk á Íslandi nýtti sér það dagsdaglega. Ásmundur greindi frá því að þegar hann byrjaði feril sinn í stjórnmálum hefði hann fljótt áttað sig á því að best væri að ná til fólks í gegnum samfélagsmiðla, fyrst með blogg færslum, síðan með Facebook og þar á eftir Twitter og Snapchat. Það sama eigi við um aðra stjórnmálamenn á Íslandi þar sem flestir landsmenn hefðu aðgang að internetinu. Samfélagsmiðlar gegndu auknu hlutverki í starfi hvers stjórnmálamanns og stuðluðu að auknu upplýsingaflæði til kjósenda. Þrátt fyrir þessa þróun hefðu færri áhuga á þátttöku í stjórnmálum. Ásmundur sagði mikilvægt að nýta samfélagsmiðla, sem eru klárlega komnir til að vera enn betur en nú er gert. Ekki væri nægjanlegt að horfa eingöngu til þeirra sem tól almannatengsla fyrir einstaka þingmenn heldur skoða víðtækari möguleika. Þá þyrftu stjórnmálaflokkar og þjóðþing að fylgja tækniþróuninni varðandi starfshætti sína en það hefðu þeir ekki gert nægilega hratt miðað við þróunina.

Birgitta lagði í máli sínu áherslu á mikilvægi þess að ungir þingmenn komi á þing óhindraðir af hefðum og venjum og fái rými til að finna leiðir til að bæta kerfið í takt við nútíma tækni og þekkingu. Hugmyndafræðileg umbreyting sé að eiga sér stað í nútíma samfélögum og nauðsynlegt sé að ungt fólk sé virkjað til þátttöku í hönnun nýs framtíðarskipulags. Nauðsynlegt sé að veita ungu fólki raunverulega ábyrgð til að skapa nýja samfélagsgerð til framtíðar. Við lok umræðunnar samþykkti þingið ályktun þar sem helstu atriði umræðunnar voru dregin saman.

Fastanefndirnar tóku fyrirframákveðin mál til umfjöllunar og ályktunar. Í 1. nefnd, um frið og alþjóðleg öryggismál, fór fram afgreiðsla á tillögum að ályktun um hryðjuverkastarfsemi og nauðsyn þess að styrkja hnattrænt samstarf í baráttunni gegn hryðjuverkastarfsemi til að sporna við ógn hennar við lýðræði og réttindi einstaklingsins. Þá var samþykkt að næsta umræðuefni nefndarinnar yrði hlutverk þjóðþinga við að koma í veg fyrir afskipti utanaðkomandi að mállefnum fullvalda ríkja. Í 2. nefnd, um sjálfbæra þróun, efnahags- og viðskiptamál, fór fram umræða um hvernig tryggja mætti varanlega verndun gegn eyðileggingu og hnignun menningararfleifðar mannkyns og tillaga að ályktun um efnið samþykkt. Jafnframt var samþykkt að umræðuefni nefndarinnar yrði hvernig stuðla mætti að auknu alþjóðlegu samstarfi um ný markmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun með sérstaka áherslu á konur sem drifkraft þróunar. 3. nefnd um lýðræði og mannréttindi samþykkti að umræðuefni næsta þings og ályktun verði tileinkuð frelsi kvenna til fullrar þátttöku í stjórnmálum og aukinni samvinnu karla og kvenna til að ná því markmiði. Þá lagði forseti IPU fram yfirlýsingu fyrir hönd IPU varðandi hryðjuverkaárásirnar í Brussel 22. mars og fordæmdi verknaðinn harðlega.

Ráð IPU kom tvisvar saman á þinginu og afgreiddi fjölda mála. Aðildarríki IPU eru nú 170 talsins og fjárhagsáætlun ársins 2015 var afgreidd. Nefnd um mannréttindi þingmanna kynnti skýrslur um brot gegn mannréttindum þingmanna og samþykkti ráðið fjölmargar ályktanir á grundvelli þeirra. Næsta þing IPU verður haldið í Genf 19.–23. október 2016. Frekari upplýsingar má nálgast á nefndasíðu og á vefsvæðinu: <http://www.ipu.org/>.

